

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Коломийський навчально-науковий інститут

Кафедра педагогіки і психології

СИЛАБУС

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ПРИРОДОЗНАВСТВА

Рівень вищої освіти – *перший (бакалаврський) рівень*
Освітня програма «Початкова освіта»
Спеціальність АЗ Початкова освіта
Галузь знань А Освіта

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 25 серпня 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Основи природознавства
Викладач (-і)	Борис УЗ.
Контактний телефон викладача	0979530240
Е-mail викладача	uliana.borys@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЄКТС, 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Консультації до самостійної роботи проводяться на практичних заняттях і згідно графіку консультацій викладача
2. Анотація до навчальної дисципліни Навчальна дисципліна «Основи природознавства» є нормативною складовою освітньо-професійної програми «Початкова освіта» за спеціальністю АЗ Початкова освіта. Курс спрямований на поглиблення та систематизацію природничих знань студентів, формування цілісного уявлення про природні процеси і явища, а також розвиток умінь наукового пояснення взаємозв'язків у природі. Зміст дисципліни охоплює вивчення основ біології, географії, астрономії, екології та елементів природничих наук у контексті інтегрованого курсу початкової школи. Особлива увага приділяється засвоєнню базових природничих понять, закономірностей розвитку живої та неживої природи, екологічній грамотності та формуванню відповідального ставлення до навколишнього середовища. У процесі навчання здобувачі освіти набувають здатності аналізувати природні явища, використовувати наукову термінологію, застосовувати знання у практичній та навчально-методичній діяльності, а також готуються до реалізації змісту природничої освітньої галузі в умовах Нової української школи.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни Мета дисципліни: є поглиблення та систематизація природничих знань здобувачів освіти спеціальності АЗ Початкова освіта, формування цілісного науково обґрунтованого уявлення про Землю та Всесвіт, природні явища і процеси живої та неживої природи, а також розвиток наукового світогляду, екологічної свідомості й готовності до реалізації змісту природничої освітньої галузі в початковій школі відповідно до концепції Нової української школи. Основними завданнями вивчення дисципліни «Основи природознавства» є формування у здобувачів освіти природничої та еколого-освітньої компетентності, засвоєння базових понять і закономірностей біології, географії, астрономії та екології в контексті інтегрованого навчання в початковій школі, усвідомлення взаємозв'язків у системах «нежива природа – жива природа» та «природа – людина», а також оволодіння елементарними географічними знаннями й умінями, зокрема орієнтуванням на місцевості, роботою з планом місцевості та географічною картою. Курс спрямований на ознайомлення з особливостями рослинного і тваринного світу, природними умовами та ресурсами України, розвиток основ шкільного краєзнавства, формування умінь аналізувати природні явища, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки та використовувати наукову термінологію у навчально-професійній діяльності. Особлива увага приділяється вихованню екологічної грамотності, відповідального ставлення до довкілля та природних ресурсів, що сприяє формуванню професійно	

компетентної, соціально відповідальної особистості майбутнього вчителя початкової школи.			
4. Програмні компетентності та результати навчання			
Загальні компетентності:			
ЗК-4. Здатність працювати в команді, міжособистісної взаємодії.			
ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.			
ЗК-9. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.			
Фахові компетентності:			
СК-1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово.			
СК-2. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати відкриті ресурси, інформаційно комунікаційні та цифрові технології, оперувати ними в професійній діяльності.			
СК-4. Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організовувати їхню пізнавальну діяльність.			
СК-8. Здатність до збору, інтерпретації та застосування даних у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності до формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.			
СК-9. Здатність до різних видів оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти на засадах компетентнісного підходу.			
Результати навчання:			
ПР-01. Організовувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.			
ПР-02. Управляти складною професійною діяльністю та проєктами в умовах початкової школи, виробляти та ухвалювати рішення в непередбачуваних робочих та навчальних контекстах.			
ПР-04 Спілкуватися із професійних питань засобами державної та іноземної мов в усній та письмовій формах, застосовувати в освітньому процесі прийоми збагачення усного й писемного мовлення молодших школярів.			
ПР-07. Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових, індивідуальних, особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання.			
ПР-12. Застосовувати методи та прийоми навчання, інновації, міжпредметні зв'язки та інтегрувати зміст різних освітніх галузей в стандартних і нестандартних ситуаціях професійної діяльності в початковій школі, оцінювати результативність їх застосування.			
5. Організація навчання			
Обсяг навчальної дисципліни			
Вид заняття		Загальна кількість годин	
лекції		12	
практичні		18	
самостійна робота		60	
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
IV,	A3 Початкова освіта	II	Нормативний
Тематика навчальної дисципліни			
Тема		кількість год.	
		лекції	практ. сам.

		заняття	роб.
Тема 1. Земля та Всесвіт	2	2	10
Тема 2. План місцевості та географічна карта	2	2	10
Тема 3. Географічна оболонка Землі.	2	4	10
Тема 4. Рослинний світ.	2	4	10
Тема 5. Тваринний світ.	2	4	10
Тема 6. Географія України. Шкільне краєзнавство.	2	2	10
ЗАГ.	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Оцінювання навчальної дисципліни «Основи природознавства» здійснюється за 100-бальною шкалою, яка конвертується у національну шкалу оцінювання (відмінно, добре, задовільно, незадовільно) та трансферну шкалу ЄКТС («А», «В», «С», «D», «E», «Fх», «F»). Система оцінювання передбачає врахування результатів поточного та підсумкового контролю, активності здобувачів освіти на практичних заняттях, якості виконання самостійної роботи, а також участі у науково-дослідницькій діяльності, наукових конференціях, публікаціях і проходженні онлайн-курсів (у межах визначеної кількості заохочувальних балів). Поточний контроль охоплює роботу здобувачів освіти на практичних заняттях, виконання індивідуальних завдань і самостійної роботи. Під час практичних занять оцінюється рівень підготовки до занять, виконання навчальних і практичних завдань, робота з географічною картою та активність у навчальних обговореннях, уміння аналізувати природні явища та застосовувати набуті знання на практиці. Результати поточного контролю фіксуються та враховуються під час формування підсумкової оцінки. Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту відповідно до навчального плану. Підсумкова оцінка формується з урахуванням результатів поточної навчальної діяльності протягом семестру, виконання контрольної роботи та результатів письмових відповідей і виконання практичного завдання під час підсумкового контролю. Здобувач освіти допускається до підсумкового контролю за умови виконання не менше 50 % передбачених програмою видів навчальної роботи та набрання мінімум 25 балів за результатами поточного контролю. У разі невиконання зазначених вимог студент має право на повторне вивчення дисципліни відповідно до положень ЄКТС. Порядок виконання та оцінювання завдань, виконаних пізніше встановленого терміну, визначається Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 799 від 26.11.2019 р., зі змінами, внесеними наказом № 212 від 06.04.2021 р.). Неприпустимою є невідповідна поведінка здобувачів освіти під час занять. В умовах дистанційного навчання студенти зобов'язані працювати з увімкненими камерами відповідно до встановлених вимог.
---	---

	Рейтинг успішності студента формується на основі його активності на практичних заняттях, результатів виконання самостійної, письмової (тестової) та творчої роботи. Додаткові (заохочувальні) бали можуть нараховуватися за участь у науково-дослідницькій та позааудиторній діяльності (підготовка тез, наукових статей, доповідей на науково-практичних конференціях тощо) .
Вимоги до письмових робіт	Неприпустимі плагіат та списування, виконання завдань штучним інтелектом. Письмові роботи в навчальній дисципліні включають практичні роботи та тестові завдання. Оцінка таких робіт базується на повноті та правильності відповіді, здатності студента узагальнювати отримані знання, робити висновки та інтегрувати інформацію. Важливо демонструвати уміння застосовувати теоретичні положення на практиці, аналізувати та оцінювати факти, події, а також викладати матеріал чітко, логічно та послідовно. Результати письмових робіт враховуються при формуванні підсумкової оцінки дисципліни, а для допуску до підсумкового контролю студент повинен виконати не менше 50% практичних і письмових завдань. На денній формі навчання контрольна робота виконується на передостанньому практичному занятті. На заочній формі навчання підсумкову контрольну роботу студенти пишуть на останньому практичному занятті.
Умови допуску до підсумкового контролю	Студент допускається до підсумкового контролю з дисципліни, якщо виконав не менше 50% видів робіт, передбачених програмою дисципліни, та набрав мінімальну кількість балів за поточний контроль (не менше 25 балів). У разі невиконання цих вимог студент отримує повторний допуск відповідно до встановлених процедур. Якщо студент не склав контроль за другим разом, йому надається можливість скласти підсумковий контроль за третьою спробою за рішенням комісії. Студентам, які не виконали вимоги підсумкового контролю, рекомендується повторне вивчення дисципліни згідно з Положенням про повторне вивчення навчальних дисциплін у системі ECTS.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи: передбачено виконання практичних робіт та тестових завдань.

Академічна доброчесність: Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату>.

Відвідування занять: Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття, відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ «Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника» https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf)

Відвідування занять є важливим складником навчання. Очікується, що всі студенти відвідують лекції і практичні заняття курсу. Обов'язкове відпрацювання у формі: усного та письмового опитування, виконання тестів, підготовки творчих проєктів.

Студенти повинні виявити достатній рівень теоретичних знань з пропущеної теми, а також показати вміння їх практичного застосування. Відпрацювання пропущених занять відбувається у формі індивідуальної бесіди під час годин, відведених на консультування

студентів. Якщо студенти претендують на позитивну оцінку, необхідно виявляти активність і комунікабельність на кожному занятті, бути готовим до імпровізації та творчості.

Неформальна освіта: Перезарахування результатів передбачене згідно з «Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/02/neformalna_osvita.pdf

Нарахування додаткових балів (10 балів) здійснюється за умови активної участі студента в позааудиторній роботі: виступи на конференціях, підготовка до друку статті, здобуття неформальної освіти. Максимальна кількість додаткових балів – 10.

8. Рекомендована література

Основна

1. Багров М. В., Боков В. О., Черваньов І. Г. Землезнавство : підручник для студентів вищих закладів освіти. Київ : Либідь, 2000. 464 с.
2. Васютіна Т. М., Косик В. М. Основи землезнавства з програмним засобом *MozaBook* : навчальний посібник для спеціальності 013 Початкова освіта. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2022. 166 с.
3. Васютіна Т. М., Сав'юк Т. П., Сав'юк М. І. Основи природознавства: землезнавство : навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «Початкова освіта». Івано-Франківськ : НАІР, 2017. 132 с.
4. Голуб В. М. Основи природознавства : навчальний посібник для студентів факультетів початкової та дошкільної освіти вищих навчальних закладів. Умань : ВПЦ «Візаві», 2018. 453 с.
5. Карапузова Н. Д., Карапузова І. В., Помогайбо В. М., Починок Є. А. Основи природознавства. Інтегрований курс : підручник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. В. М. Помогайба. Київ : Академія, 2014. 476 с.
6. Кардашук Н. В. Основи природознавства : лекції. Луцьк, 2011. 232 с.
7. Ковальчук Г. В. Зоологія з основами екології. Суми : Університетська книга, 2007. 615 с.
8. Мороз І. В., Гришко-Богменко Б. К. Ботаніка з основами екології : навчальний посібник для педагогічних інститутів. Київ : Вища школа, 1994. 240 с.
9. Неведомська Є. О., Маруненко І. М., Омельчук І. Д. Ботаніка : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 218 с.
10. Олійник Я. Б., Федорищак Р. П., Шищенко П. Г. Загальне землезнавство : підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Знання-Прес, 2008. 342 с.

Додаткова

1. Атлас-хрестоматія. Загальна географія. 6 клас. Київ : ДНВП «Картографія», 2010.
2. Борис У. З. Практикум з основ природознавства : навчально-методичний посібник. Коломия, 2015. 128 с.
3. Борис У. Формування ентомологічних уявлень і понять у молодших школярів на уроках «Я досліджую світ». *Молодь і ринок*. 2021. № 11–12 (197–198). С. 79–83. DOI: 10.24919/2308-4634.2021.252841.
4. Борис У. Формування елементарних мікологічних уявлень і понять у молодших школярів на уроках «Я досліджую світ». *Гірська школа Українських Карпат*. 2021. № 25. С. 111–115.
5. Борис У. Шкільне краєзнавство в Україні: витоки, становлення та особливості розвитку за умов викликів сьогодення. *Молодь і ринок*. 2023. № 1 (209). С. 104–108.
6. Географія Івано-Франківської області. Природа : навчальні матеріали. Івано-Франківськ, 1992.
7. Гілецький Й. Р. Географія Івано-Франківської області : посібник для 8–9 класів загальноосвітніх шкіл. Львів : ВНТЛ, 2000. 48 с.

8. Гілецький Й. Р. Географія рідного краю (Івано-Франківська область) : підручник для 5 класу загальноосвітньої школи. Львів : ВНТЛ «Класика», 2012. 56 с.
9. Грущинська І. Як спостерігати за природою : читанка з природознавства : навчальний посібник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2009. 296 с.
10. Дивосвіт України : шкільний довідник-визначник дикої природи / уклад. О. А. Зайцева. Харків : ВД «Школа», 2011. 240 с.
11. Дорошенко Т. М., Мацько В. В. Основи природознавства з методикою в схемах та таблицях : навчальний посібник / упоряд. Т. М. Дорошенко, В. В. Мацько. Кременчук : ПП «Бітарт», 2019. 46 с.
12. Івано-Франківська область : географічний атлас. Серія «Моя мала Батьківщина». 2005.
13. Клименко В. Г. За сторінками шкільного підручника географії : хрестоматія. 7 клас. Харків : Вид. група «Основа», 2007. 192 с. (Б-ка журн. «Географія». Вип. 6(42)).
14. Масляк П. О., Шищенко П. Г. Хрестоматія з географії України. Київ : Генеза, 1994. 448 с.
15. Савицька Н. І. Усі тварини України (за шкільною програмою). Харків : Торсінг Плюс, 2008. 384 с.
16. Соловйов В. О. Геологічний словник-довідник. Ч. 1. Харків : Вид. група «Основа», 2011. 110 с. (Б-ка журн. «Географія». Вип. 2(86)).
17. Соловйов В. О. Геологічний словник-довідник. Ч. 2. Харків : Вид. група «Основа», 2011. 126 с. (Б-ка журн. «Географія». Вип. 3(87)).
18. Стадник О. Г. Увесь довідковий матеріал до курсу географії 6–7 класів. Харків : Вид. група «Основа», 2007. 176 с. (Б-ка журн. «Географія». Вип. 2(38)).
19. Федорищак Р. П. Загальне землезнавство : навчальний посібник для студентів університетів. Київ : Вища школа, 1995. 223 с.
20. Червона книга України. Вони чекають на нашу допомогу / упоряд. О. Ю. Шапаренко, С. О. Шапаренко. Харків : Торсінг Плюс, 2009. 320 с. : іл.

Інтернет ресурси

Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/Новини%202016/12/05/konczepczyia.pdf>.

Видавнича група «Основа» «Мій конспект», «Усі уроки», «Електронний конструктор уроку» <http://e-kniga.in.ua>.

Освітній сайт "Шкільна освіта" - <http://www.school.edu-ua.net>

Всеукраїнський шкільний <http://www.ednu.kiev.ua>

Острів знань. Освітній портал - <http://ostriv.in.ua>

Бібліотеки <https://dir.meta.ua/ua/science-education/libraries-archives>

Електронна бібліотека підручників: <http://studentam.kiev.ua>

Електронні бібліотеки <https://dir.meta.ua/ua/science-education/e-librarie>

Електронні версії підручників для 1–4 класів. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/>

Електронна платформа «Нова українська школа», www.nus.if.ua

Електронна платформа «Нова українська школа», www.nus.org.ua

EdEra – студія онлайн-освіти. URL : <https://www.ed-era.com>

Викладач,
кандидат педагогічних наук,
викладач кафедри
педагогіки і психології

Борис У. З.